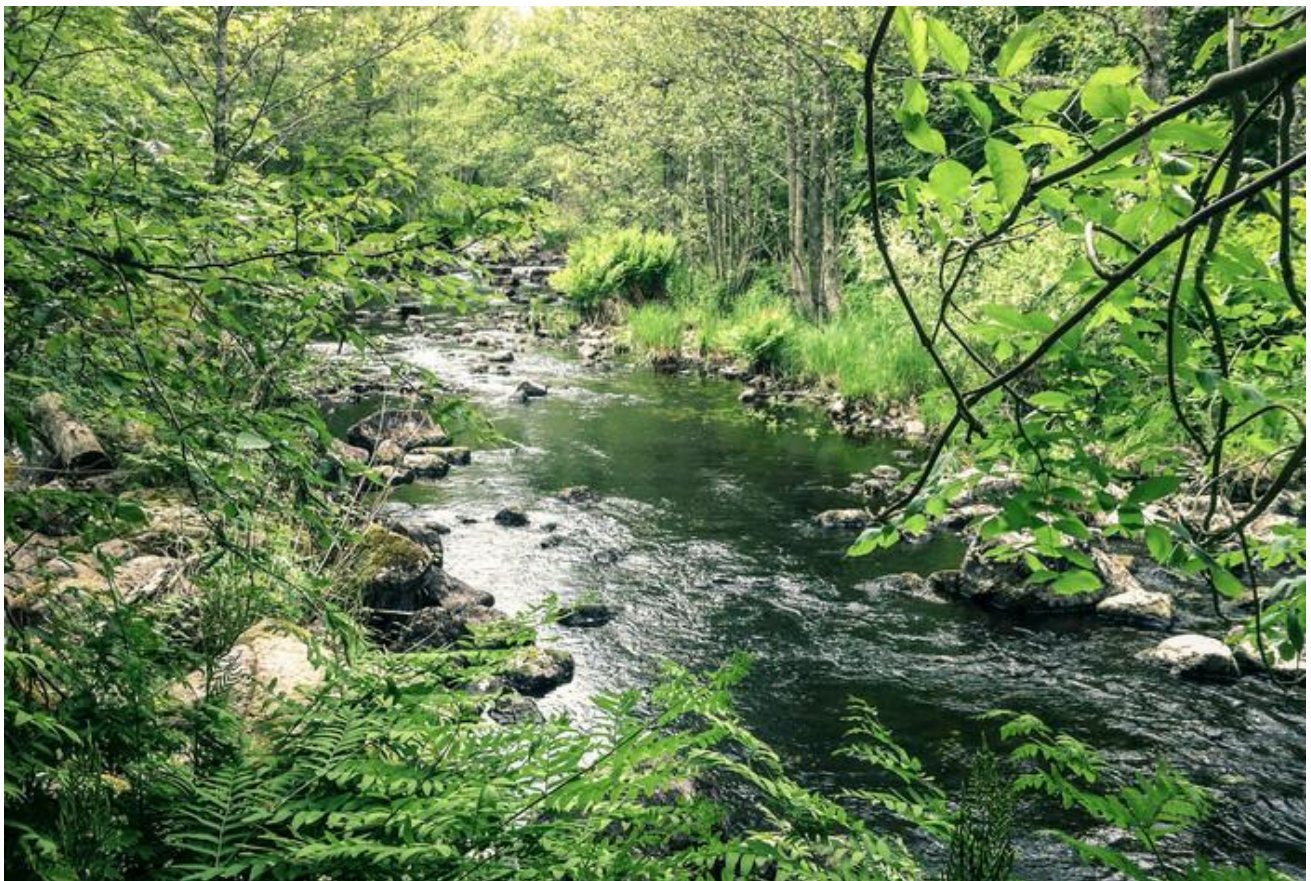

Plan för tillsynsvägledning inom miljöbalkens område för åren 2019-2021

Reviderad 2019-12-02

Reviderad 2019-12-02

Reviderad 2019-12-02

Havs- och vattenmyndighetens rapport 2018:30

Havs- och vattenmyndigheten
Datum: 2018-11-22
Omslagsfoto: Niklas Egriell
ISBN 978-91-88727-21-3

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11 930, 404 39 Göteborg
www.havochvatten.se

Förord

Havs- och vattenmyndigheten ger tillsynsvägledning i syfte att stödja de operativa tillsynsmyndigheterna i deras arbete. Enligt miljötillsynsförordningen ska vi ha en plan för vår tillsynsvägledning. Planen ska vara treårig och ses över vid behov, dock minst en gång varje år.

Huvudsyftet med denna plan är att tydliggöra för kommuner och länsstyrelser vilken tillsynsvägledning vi kommer att genomföra under perioden 2019-2021 och på vilket sätt den ska ges. De aktiviteter som beskrivs har valts utifrån det behov som vi bedömer mest angelägna att möta inom de närmaste åren. En viktig grund för vårt arbete är att följa upp och utvärdera den operativa tillsynen. Detta för att främja en rättssäker, effektiv och likvärdig operativ tillsyn.

I planen finns en uppföljning av den tidigare planen som gällde för åren 2016–2018 och en beskrivning av hur den nya tagits fram. Vid uppdateringen av planen har den kompletterats med uppföljning av den tillsynsvägledning som skett under 2019.

Havs- och vattenmyndigheten

Mats Svensson

avdelningschef

Avdelningen för havs- och vattenförvaltning

SAMMANFATTNING.....	5
Våra prioriterade insatser	5
INLEDNING	6
Syfte med planen	6
Avgränsning.....	6
SAMORDNING MED ANDRA MYNDIGHETER.....	6
Syftet med samordningen.....	8
En gemensam planeringsprocess.....	8
Planerade nationella tillsynsprojekt och -kampanjer	8
Övrig planerad samverkan	8
VAD TILLSYNSVÄGLEDNING INNEBÄR FÖR HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN	9
Stöd och råd till de operativa tillsynsmyndigheterna	9
Uppföljning och utvärdering av den operativa tillsynen	10
Samordning av den operativa tillsynen	10
UPPFÖLJNING AV TIDIGARE PLAN FÖR TILLSYNSVÄGLEDNING 2016-2018 SAMT 2019	11
MÅL OCH PRIORITERINGAR	13
Mål för vårt arbete med tillsynsvägledning under 2019-2021	13
BEHOV AV TILLSYNSVÄGLEDNING.....	13
Kartläggning	13
Analys av vägledningsbehov utifrån fördjupad utvärdering.....	15
Identifierade behov av tillsynsvägledning 2019-2021	16
BILAGA 1.....	17
PRIORITERINGAR PER TILLSYNSVÄGLEDNINGSSOMRÅDE ÅREN 2019-2021	17

Sammanfattning

Tillsynsvägledning ska beskrivas i en treårsplan. Denna plan omfattar åren 2019-2021. Planen ses över och revideras varje år och blir vartefter allt mer detaljerad. Havs- och vattenmyndigheten ger fortlöpande tillsynsmyndigheterna möjlighet att komma med önskemål och synpunkter på tillsynsvägledningen. Tillfälle till detta ges exempelvis i samband med kurser, seminarier och konferenser.

I bilaga 1 finns en sammanställning av de områden som Havs- och vattenmyndigheten särskilt kommer att prioritera att ge vägledning inom under åren 2019-2021.

Omvärldsfaktorer som till exempel ändrad lagstiftning, förändringar i miljön samt uttalade prioriteringar från regeringen kan ytterligare påverka vår prioritering av tillsynsvägledning framöver. I samband med den årliga revideringen genomförs en uppföljning av föregående års vägledande insatser.

Våra prioriterade insatser

Under 2020 kommer särskilt fokus att läggas vid att:

- löpande uppdatera befintlig vägledning på vår webbplats,
- medverka i handläggarträffar eller arrangera seminarier inom områdena vattenskyddsområde, små avloppsanläggningar och vattenverksamheter såsom vattenkraftverk/dammar och muddring /dumpning
- delta i utvecklingen av länsstyrelsernas handläggarssystem för vattenverksamheter i syfte att underlätta uppföljning,
- genomförande av åtgärder enligt vattenmyndigheternas åtgärdsprogram

Den detaljerade planen för tillsynsvägledning för åren 2020-2021 framgår av bilaga 1.

Inledning

Havs- och vattenmyndigheten har det samlade ansvaret för havs- och vattenmiljöfrågor i Sverige. Vår vision är *”Levande hav, sjöar och vattendrag till glädje och nytta för alla”*. Vi har vidare formulerat en verksamhetsidé enligt följande:

”Vi tar ansvar för att hav och sötvatten nyttjas men inte överutnyttjas. Vi utgår från ekosystemens och människans behov nu och i framtiden. Detta gör vi genom att samla kunskap, planera och fatta beslut om insatser för en bättre miljö. För att nå framgång samverkar och förankrar vi vårt arbete med alla berörda, nationellt såväl som internationellt. Vi är tillgängliga och tillmötesgående och allt vårt arbete kännetecknas av demokrati, rättssäkerhet och effektivitet.”

Syfte med planen

Myndigheternas tillsyn ska säkerställa syftet med miljöbalken och föreskrifter som har meddelats med stöd av balken. Vårt ansvar för tillsynsvägledning enligt miljöbalken är omfattande. Denna plan, tillsammans med de årliga uppdateringarna, ska hjälpa oss att bedriva en planerad tillsynsvägledning. Av planen ska framgå vad vi prioriterar att genomföra de år som planen gäller och på vilket sätt det ska ske. Med vår tillsynsvägledning vill vi främja en rättssäker, effektiv och likvärdig operativ tillsyn.

Avgränsning

Havs- och vattenmyndigheten har ansvar för tillsynen i fråga om innesluten användning och avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade vattenlevande organismer samt utsläppande på marknaden av produkter som innehåller eller består av genetiskt modifierade vattenlevande organismer. Även inom detta område har vi ett tillsynsvägledande ansvar. Denna tillsynsvägledning beskrivs inte i detta dokument.

Havs- och vattenmyndigheten kan ge allmän vägledning till tillståndsgivande myndigheter som stöd i deras arbete med prövning. Vi vägleder även genom deltagande och yttranden i mål och ärenden vid domstol.

Vår vägledning kan också omfatta framtagande av kunskapsunderlag till stöd för arbetet inom miljöområdet vad avser vatten. Dessa övriga vägledningsaktiviteter, som inte är tillsynsvägledning, beskrivs till viss del i denna plan.

Samordning med andra myndigheter

Tillsynsvägledande myndigheter ska aktivt verka för samordning och samverkan i frågor om tillsynsvägledning. Tillsyns- och föreskriftsrådet (ToFR) är ett samverkans- och samrådsorgan för myndigheter som arbetar med föreskrifter, tillsynsvägledning och operativ tillsyn enligt miljöbalken. Myndigheterna under ToFR har gemensamt beskrivit vilka fem egenskaper som karaktäriserar god tillsynsvägledning:

Planerad: Tillsynsvägledningen bedrivs regelbundet och systematiskt med utgångspunkt från vad som är prioriterat på nationell och regional nivå.

Koordinerad: Tillsynsvägledningen anpassas tidsmässigt mellan olika sakområden eftersom målgruppen kan vara densamma.

Tydlig: Den tillsynsvägläddande myndigheten visar tydligt hur den prioriterar sin tillsynsvägledning och varför.

Kommunikativ: Tillsynsvägledningen förmedlas på det sätt som bäst bidrar till att utveckla den operativa tillsynen.

Tillgänglig: Både skriftlig och muntlig tillsynsvägledning går lätt för mottagaren att få tag på och förstå.

Enligt miljötillsynsförordningen ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Statens jordbruksverk och Folkhälsomyndigheten ha planer för tillsynsvägledning. Inom ToFR har därför en gemensam, övergripande process utvecklats för hur myndigheterna ska samverka när de tar fram planerna.

Vidare har myndigheterna i ToFR enats om fyra grundprinciper för att strukturera arbetet med operativ tillsyn och prioritera det som är viktigast:

Tillsynen ska vara miljömålsstyrd

De operativa myndigheterna ansvarar för att planera och genomföra sådana tillsynsinsatser som är nödvändiga för att säkerhetsställa miljöbalkens syfte. Miljökvalitetsmålen konkretiserar detta. Därför är det viktigt att planera tillsynen med miljömålen som grund.

Tillsynen ska stödja verksamhetsutövarens egenkontroll

Verksamhetsutövaren har ansvar för att följa lagar och regler. En väl utvecklad egenkontroll är ett effektivt sätt att ta eget ansvar för detta och för påverkan på miljön. En sådan kontroll förebygger problem. Verksamhetsutövaren är den som bäst känner till sin verksamhet. Tillsynsmyndigheten bör därför bedriva tillsyn så att denna stödjer egenkontrollen.

Tillsynen behöver differentieras

Med en differentierad tillsyn varierar myndigheten tillsynsmetoderna utifrån vilka behov som finns. Då kan myndigheten använda sina resurser effektivt. Tillsynsbehovet beror främst på vilken betydelse verksamheten vid tillsynsobjektet har för miljömålen, olägenheterna som då kan uppstå och hur egenkontrollen fungerar.

Samverkan mellan de operativa tillsynsmyndigheterna

Fler än en myndighet kan ha operativt tillsynsansvar över samma verksamhet. Genom att samordna tillsyns- och vägledningsaktiviteterna kan tillsynen bli effektivare. Då sparar både myndigheter och verksamheterna tid och resurser.

Tillsynsmyndigheterna kan också samverka genom att på olika sätt dela resurser och kompetens. Flera kommuner kan till exempel ha ett gemensamt miljökontor.

Syftet med samordningen

Syftet med samordningen är att myndigheternas planer för tillsynsvägledning ska tas fram genom liknande arbetsformer, vilket bland annat ger möjlighet till samverkan kring tillsynsvägledande aktiviteter. Ytterligare ett syfte är att samordna kommunikationsinsatser till gemensamma målgrupper och att tidsmässigt anpassa myndigheternas tillsynsvägledning mellan olika sakområden.

En gemensam planeringsprocess

Den gemensamma processen innebär att de centrala myndigheterna följer en överenskommen metod när de tar fram sina respektive planer för tillsynsvägledning. Följande steg finns beskrivna i den gemensamma processen:

- Intern behovskartläggning och miljömålsanalys
- Extern gemensam behovskartläggning
- Intern analys och prioritering
- Samordning av planerade aktiviteter
- Remiss eller återkoppling

För 2019–2021 års planer har de centrala myndigheterna valt att utföra den externa behovskartläggningen via en gemensam enkät som skickades ut i januari 2018. Syftet med enkäten var att kommuner och länsstyrelser skulle ge synpunkter på vilka tillsynsområden de ansåg vara mest prioriterade vad gäller tillsynsvägledning. Syftet var också att kartlägga i vilken form målgrupperna föredrar att få tillsynsvägledningen.

Varje myndighet avgör själv om planen ska skickas på remiss innan den beslutas. Havs- och vattenmyndigheten har denna gång valt att inte skicka planen på remiss eftersom vi via den gemensamma enkäten och handläggarträffar redan fått in synpunkter från våra målgrupper.

Planerade nationella tillsynsprojekt och -kampanjer

Den gemensamma processen underlättar för de centrala myndigheterna att hitta tillsynsprojekt och -kampanjer att samverka i. Den ger också förutsättningar för att anpassa resurskrävande tillsynsprojekt och -kampanjer tidsmässigt, eftersom målgruppen kan vara densamma.

Havs- och vattenmyndigheten planerar under perioden att göra en nationell informationsinsats om prövning av små avloppsanläggningar, i form av regionala handläggarträffar. Träffarna samordnas av länsstyrelserna. Ett antal handläggarträffar har redan ägt rum under 2019.

Övrig planerad samverkan

Havs- och vattenmyndigheten kommer bland annat att fortsätta medverka i ToFR och dess arbetsgrupper samt projekt som utförs inom ramen för rådets arbete. Vi fortsätter också att

stödja arbetet som utförs i Miljösamverkan Sverige genom vår medverkan i styrgrupp och relevanta projekt. Vi deltar även i Växtskyddsrådet, som leds av Jordbruksverket, för att informera om och föra dialog om vår vägledning avseende vattenskyddsområden och i Referensgruppen för vattenbruk, som leds av Jordbruksverket, för att bidra till utvecklingen av ett hållbart vattenbruk. Havs- och vattenmyndigheten deltar även i det myndighetsövergripande dricksvattenrådsarbetet i syfte att stärka skyddet för dricksvattnet. Dessutom medverkar vi i IMPEL (European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law) – nätverket inom EU till stöd för genomförandet och tillämpning av unionens miljölagstiftning.

För de tillsynsväglingsområden som angränsar till eller till viss del delas med andra centrala myndigheters tillsynsväglingsområden har vi ambitionen att stödja dessa myndigheter med vår kompetens inom havs- och vattenmiljöområdet t.ex. beträffande recipientfrågor kopplade till 9 kapitlet miljöbalken. Vi kan även stödja nationella/regionala samverkansprojekt. Stödet kan till exempel bestå i att vi utser en kontaktperson som kan svara på frågor, medverkar med idéer inför projektet, medverkar vid utbildningar eller lämnar synpunkter på skrivet material.

Vad tillsynsvägledning innebär för Havs- och vattenmyndigheten

Vi är en av de centrala myndigheter som har ansvar för att ge vägledning för tillsyn enligt miljöbalken. I den rollen ingår också att samordna, följa upp och utvärdera den operativa tillsynen. Enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) 3 kapitlet 5 § ska Havs- och vattenmyndigheten ge tillsynsvägledning i frågor om:

1. miljökvalitetsnormer enligt 5 kapitlet miljöbalken inom sitt ansvarsområde,
2. vattenskyddsområden enligt 7 kapitlet miljöbalken,
3. enskilda avlopp enligt 9 kapitlet miljöbalken,
4. vattenverksamhet enligt 11 kapitlet miljöbalken, med undantag för frågor om markavvattning,
5. dumpning enligt 15 kapitlet miljöbalken,
6. fiske och vattenbruk, med undantag för frågor som omfattas av Kemikalieinspektionens väglingsområde och
7. skydd av grundvatten.

Stöd och råd till de operativa tillsynsmyndigheterna

Vi ska med vår tillsynsvägledning ge stöd och råd till länsstyrelserna i deras tillsynsvägledning till kommunerna. Stöd och råd kan ges skriftligt eller muntligt. Det kan handla om information om tolkning och kunskapsunderlag i våra sakfrågor. Stöd och råd kan även ges när det gäller planering, prioritering och genomförande av tillsyn.

De prioriterade kanalerna för vår tillsynsvägledning är vår webbplats och det personliga mötet. Den skriftliga tillsynsvägledningen publiceras på myndighetens webbplats.

Det personliga mötet omfattar seminarier, handläggartreffen, konferenser, utbildningar och telefonsamtal/e-post. Det personliga mötet ger möjlighet till direkt dialog och delaktighet. Här kan även olika nätverk vara en viktig del för att tillvarata erfarenhet och åsikter.

Uppföljning och utvärdering av den operativa tillsynen

För att veta om den operativa tillsynen fungerar som det är tänkt behöver man följa upp och utvärdera den.

Naturvårdsverket följer årligen upp kommuners och länsstyrelsernas miljöbalktillsyn, i samråd med Folkhälsomyndigheten, Statens jordbruksverk, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och länsstyrelserna. Kommunerna och länsstyrelserna får bland annat redogöra för resurstillgång, eventuell samverkan och antal tillsynsobjekt inom olika tillsynsområden samt hur de har prioriterat tillsynsresurserna. De tillsynsvägläsnande myndigheterna följer också upp de operativa tillsynsmyndigheternas tillsyn inom olika fördjupningsområden som varierar från år till år. Dessa uppföljningar syftar till att ge en mer detaljerad bild av tillsynen inom specifika tillsynsområden.

Resultaten från uppföljningarna används av både operativa tillsynsmyndigheter och centrala tillsynsvägläsnande myndigheter för att utveckla arbetet med tillsyn och vägläsnning.

Havs- och vattenmyndigheten avser att undersöka hur vår tillsynsvägläsnning uppfattas. Det gör vi bland annat genom utvärderingar i anslutning till seminarier och handläggartreffen.

Samordning av den operativa tillsynen

Ett av huvudsyftena med tillsynsvägläsnning är att ge förutsättningar för samordning av den operativa tillsynen. Det kan göras genom nationella tillsynsprojekt, nätverk, seminarier och konferenser med mera. Även genom medverkan i Miljösamverkan Sverige bidrar vi till att länsstyrelserna samordnas kring prioriterade tillsyns- och tillsynsvägläsnande projekt.

Uppföljning av tidigare plan för tillsynsvägledning 2016-2018 samt 2019

Havs- och vattenmyndigheten har följt upp de prioriterade insatser som framgick av planen 2016–2018, samt de insatser som gjorts under 2019. De sammanfattas här:

Miljökvalitetsnormer

Vägledningen för egenkontroll med avseende på miljökvalitetsnormer och näringsämnen uppdaterades under 2018 i form av text på vår webbplats. På grund av ny lagstiftning från den 1 januari 2019 (förändringar i miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen) ökar kraven på att verksamheter och åtgärder som påverkar vattenmiljön måste redovisa sina utsläpp tydligare. Myndigheter och kommuner ska ta hänsyn till detta när de prövar eller bedömer verksamheter för att förhindra att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller äventyrar möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen. I och med den nya lagstiftningen har frågor om tillämpningen aktualiserats vilket bland annat har medfört ytterligare uppdatering på vår hemsida.

Vattenskyddsområde

Havs- och vattenmyndigheten arbetar sedan 2017 med att ta tillsammans med Jordbruksverket fram en gemensam vägledning som syftar till att stötta provnings- och tillsynsmyndigheter i arbetet med att bedöma risk för påverkan av nitrat på grundvattentäkter. Avsikten är att ge stöd i bedömning av vilka åtgärder som är verkningsfulla och rimliga att vidta på gårdsnivå för att minska tillförsel av kväveföreningar till grundvatten och hur detta omsätts till villkor alternativt krav på försiktighetsmått i beslut som aktualiseras inom vattenskyddsområden. Myndigheterna kommer att slutföra arbetet under 2019.

Under 2019 har myndigheten påbörjat ett arbete med att ta fram ny vägledning för inrättande och förvaltning av vattenskyddsområden. Tanken är att denna nya vägledning ska ersätta Naturvårdsverkets allmänna råd 2003:16 om vattenskyddsområde och Naturvårdsverkets handbok 2010:5. Vissa tillsynsvägledningsfrågor adresseras inom ramen för arbetet även om det omfattar fler frågeställningar än tillsyn.

Årligt återkommande handläggarträffar på länsstyrelsenivå har hållits sedan myndighetens start.

Enskilda avloppsanläggningar (små avloppsanläggningar)

Webbplatsen har uppdaterats med nya [Frågor och svar](#) samt [referat av intressanta domar](#) och [nyhetsbrev](#) har publicerats regelbundet. Årligt återkommande handläggarträffar på länsstyrelsenivå har hållits sedan myndighetens start.

Mellan åren 2014 - 2017 fanns det möjlighet att söka medel för utvecklingsprojekt inom området små avlopp. Målet med utlysningen var att inhämta, sprida kunskap och bidra till

utvecklingen av metoder för att minska utsläpp av övergödande ämnen och patogener från små avloppsanläggningar.

Under 2019 har ny [vägledning om prövning av små avloppsanläggningar](#) publicerats på myndighetens webbplats. Regionala handläggarträffar för kommuner och länsstyrelser har kompletterat vägledningen.

Vattenverksamhet

Havs- och vattenmyndigheten har medverkat i Miljösamverkan Sveriges projekt för Egenkontroll vid vattenkraftverk, Tillsyn – dammar/vattenkraftverk och regleringar och tillsynsutbildning för länsstyrelsens handläggare.

2018 publicerade vi en [vägledning om muddring och hantering av muddermassor \(2018:19\)](#).

Vi håller årligen återkommande nationella träffar för att diskutera prövning och tillsyn av vattenkraftverk och dammar. Vi har dessutom haft en handläggarträff med fokus på muddring och vattenuttag.

Vägledning om tillämpning av 2 kap 10 § restvattenlagen har lagts ut på myndighetens webbplats under 2019.

Dumpning

Sedan halvårsskiftet 2014 har Havs- och vattenmyndigheten haft ansvar för att ge tillsynsvägledning om dumpning. Sedan dess har vägledning inom området byggts upp på vår hemsida. Vid årsskiftet 2015/2016 publicerades ["Vägledning för handläggning av dumpningsdispenser" \(2015:28\)](#). Sedan årsskiftet 2016/2017 finns en [vägledning om dumpning av snö](#) på hemsidan och upplagd som Frågor och svar.

Fiske och vattenbruk

Vägledningen om vattenbruk finns på vår webbplats. Under perioden har kunskapssammanställningar tagits fram om odlingstekniker och om beräkningsmodeller för bedömning av fiskodlingars näringsämnesbelastning på sjöar, vattendrag, magasin och kustvatten. Dessa sammanställningar finns publicerade på [vår webb](#). Kunskaps-sammanställningarna presenterades för myndigheter, verksamhetsutövare och andra vid en workshop som anordnas tillsammans med Jordbruksverket i december 2017.

Skydd av grundvatten

Under 2016 medverkade vi tillsammans med företrädare för SGU och KTH i ett seminarium för miljöinspektörer som arrangerades av miljösamverkan sydost och som handlade om risker med underjordsarbeten med ett särskilt fokus på energibrunnar i vattenskyddsområde.

Med anledning av återkommande låga grundvattennivåer och frågor om vattenbrist, i delar av landet, har vår [vägledning](#) uppdaterats avseende vad som gäller vid vattenbrist.

Mål och prioriteringar

Mål för vårt arbete med tillsynsvägledning under 2019-2021

Med stöd av fördjupad utvärdering, myndighetens verksamhetsstrategi för åren 2018-2020, resultatet av den myndighetsgemensamma enkäten och önskemål som framkommit vid seminarier och handläggarträffar har vi prioriterat bland identifierade behov av tillsynsvägledning. Ny lagstiftning med anledning av propositionen om vattenmiljö och vattenkraft, åtgärdsprogrammen för havs- och vattenmiljön, dricksvattensutredningens och utredningen om hållbara vattentjänsters arbete ligger också till grund för vissa antaganden om behov av ny vägledning.

Behov av tillsynsvägledning

Kartläggning

För att identifiera vilka vägledningsinsatser vi ska prioritera under 2019-2021 har vi genomfört några undersökningar och analyser. Resultaten har använts som underlag för att ta fram denna plan och som också kommer att påverka den årliga uppdateringen av planen.

Miljömålsanalys

”Styr med sikte på miljömålen” – Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljömålen 2015 (Rapport 6666) ger underlag för regeringens politik och prioriteringar. Den ger också underlag till planering och utveckling av miljöbalksmyndigheternas verksamheter för att öka takten i arbetet med att nå miljömålen. Här finns viss information om vad vi behöver vägleda om för att underlätta att nödvändiga förändringar eller åtgärder vidtas.

Omvärldsanalys

Några utgångspunkter har varit om det finns uttalade prioriteringar från departementen, ny lagstiftning, om befintligt vägledningsmaterial behöver uppdateras, tillsynsområden inom myndighetens ansvarsområde som saknar vägledning, frågor som ofta återkommer inom något specifikt tillsynsområde i samband med vägledning via e-post eller telefon, önskemål som kommit in i samband med kurser, seminarier, läns- och kommunträffar eller om myndigheten genomfört utvärderingar av den operativa tillsynen där resultatet visar på behov av vägledning.

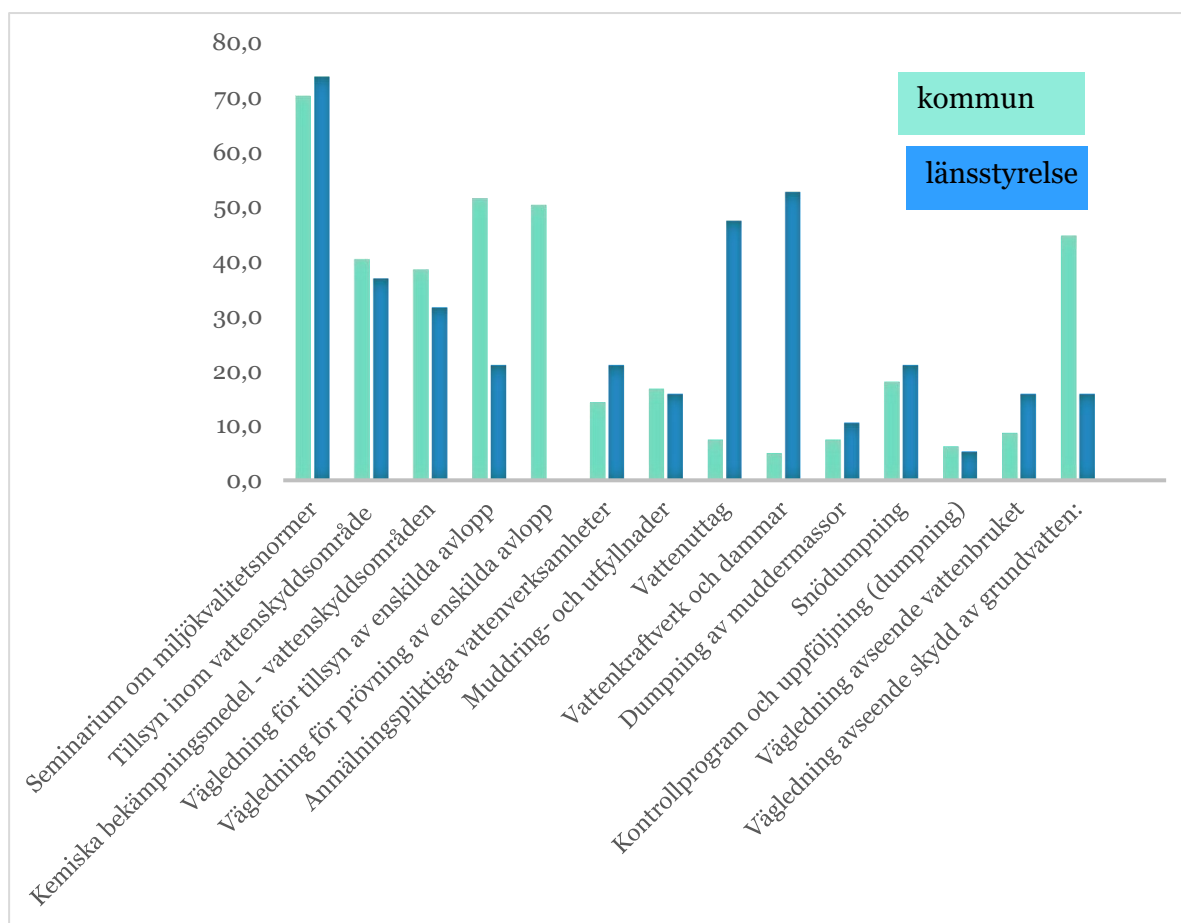
Extern kartläggning

Den externa kartläggningen gjordes, som tidigare beskrivits under rubriken ”Gemensam planeringsprocess”, genom en gemensam enkät som de centrala myndigheterna ställde till länsstyrelser och kommuner. Syftet var att kartlägga behovet av vägledning för 2019-2021. Nedan följer en grov beskrivning av vad som kom ut av den externa kartläggningen som gjordes år 2018.

Områden med särskilt stort behov av tillsynsvägledning

Behovet av vägledning skiljer sig åt beroende vilken myndighet som tillfrågas.

Kommunerna önskar främst vägledning om bekämpningsmedel inom vattenskyddsområden, seminarium om miljökvalitetsnormer, vägledning om tillsyn och prövning av enskilda avlopp och frågor om skydd av grundvatten. Länsstyrelserna vill delta i seminarium om miljökvalitetsnormer, få vägledning om tillsyn över vattenkraftverk och dammar samt vattenuttag. Resultatet av vilken vägledning som främst önskas redovisas i Figur 1.

Figur 1 Områden med särskilt behov av vägledning angivet i % av antal kommuner (161) respektive länsstyrelser (19) som svarat på frågorna

Önskemål om formen på tillsynsvägledningen

I enkäten efterfrågades i vilken form kommuner och länsstyrelser önskar få tillsynsvägledning. De flesta önskar vägledning i form av nationella tillsynsprojekt följt av seminarier och utbildningstillfällen. Flertalet angav även handläggarträffar och vår webbplats som viktiga kanaler för vägledning.

Områden med behov av samverkan

I enkäten fanns en frisvarsfråga där det kunde beskrivas inom vilka områden samverkan mellan myndigheter är särskilt värdefullt. Vad gäller Havs- och vattenmyndighetens ansvarsområde uttalas ett behov av samverkan inom följande områden:

- bekämpningsmedel inom vattenskyddsområde
- fiskodlingar
- miljökvalitetsnormer
- avlopp
- strandskydd kopplat till vattenverksamhet

Analys av vägledningsbehov utifrån fördjupad utvärdering av miljömålen

I fördjupad utvärdering från 2015 finns flera förslag på åtgärder som riktas till myndigheter för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Följande insatser är Havs- och vattenmyndigheten särskilt berörd av och omfattar någon typ av vägledningsbehov som på något sätt omhändertagits eller där arbete fortsatt pågår:

- Genomförande av vattenförvaltningens åtgärdsprogram med utgångspunkt i vatten- respektive havsmiljödirektiven (nationella myndigheter, länsstyrelser, kommuner med flera)
- Fler och bättre vattenskyddsområden samt uppdaterade vattenskyddsföreskrifter (Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, SGU, länsstyrelser och kommuner)
- Fler vattenförsörjningsplaner och förbättrad hänsyn till grundvattnet (Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, SGU, länsstyrelser och kommuner)
- Förbättra kunskapen och kraven avseende grundvattenaspekter i tillstånds- och tillsynsarbetet enligt miljöbalken kap. 9 och 11 genom att se över behovet av vägledning om grundvattenpåverkan i miljökonsekvensbeskrivningar samt avseende krav på egenkontroll/recipientkontroll (SGU, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten)
- Förbättrad hänsyn till grundvattnet i tillstånd och tillsyn enligt miljöbalken (SGU, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten).
- Utvecklad vägledning avseende strandskydd (Naturvårdsverket i samråd med Havs- och vattenmyndigheten).
- Utvecklad vägledning avseende vattenverksamhet (Havs- och vattenmyndigheten efter samråd med Naturvårdsverket).
- Tillsynsvägledning om behovsutredning och tillsynsplan (Naturvårdsverket i samråd med Havs- och vattenmyndigheten).

Under 2019 har en ny fördjupad utvärdering publicerats. I den finns ett antal förslag under framförallt Tema Hållbara städer och samhällen, Hållbar konsumtion och produktion, Bekämpa klimatförändringen, Hav och vatten samt Ekosystem och biologisk mångfald som berör Havs- och vattenmyndighetens ansvarsområden. Sammanfattningsvis konstaterar Naturvårdsverket att mer behöver göras för att nå miljömålen.

Identifierade behov av tillsynsvägledning 2019-2021

Resultatet av ovanstående redovisning visar att vägledning behövs och önskas inom många områden. Havs- och vattenmyndighetens resurser för tillsynsvägledning är begränsade och vi kan därför inte arbeta med alla områden samtidigt. En prioritering av det som anses viktigast har därför utförts.

Av bilaga 1 framgår våra prioriteringar per tillsynsvägledningsområde för åren 2019-2021.

Bilaga 1 Prioriteringar per tillsynsväg-ledningsområde åren 2019-2021

(Redan genomförda insatser under 2019 framgår av avsnittet ”Uppföljning av tidigare plan för tillsynsvägledning 2016-2018 samt 2019” på sidan 11)

Gemensamma aktiviteter för samtliga tillsynsvägledningsområden		
Skriftligt och muntligt stöd & råd		
Vad	Hur	År 2019-2021
Information på Havs- och vattenmyndighetens webbplats	Fortsatt arbete med vägledning på webben	Löpande
Vägledning för prövning och tillsyn via yttrande i ärenden	Genom Havs- och vattenmyndighetens yttranden i ärenden som rör miljöbalksprövning	Löpande
E-post och telefonförfrågningar	Till exempel tillsynsvägledning i frågor som rör tolkning av olika regler	Löpande
Tillsynsvägledning vid fysiska eller virtuella möten.	Handläggartäffar, seminarier	Årligen
Samordning/samverkan		
Vad	Hur	År 2019-2021
Delta i Tillsyns- och föreskriftsrådet	Genom rådsarbete och deltagande i arbetsgrupper	Fyra gånger/år
Delta i arbetet att ta fram planer för tillsynsvägledning	I samverkan med Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket tas planer fram	Vart tredje år, och översyn årligen
Delta i Miljösamverkan Sverige	Genom deltagande i styr-, arbets- och referensgrupp	Löpande
Delta i Växtskyddsrådet	Genom rådsarbete	Löpande
Samverka med andra centrala myndigheter	Genom dialog	Löpande
Delta i IMPEL – EU:s nätverk för genomförande och upprättande av miljölagstiftningen	Genom medverkan i relevanta arbetsgrupper	Löpande
Uppföljning & utvärdering		
Vad	Hur	År 2019-2021
Naturvårdsverkets regeringsuppdrag avseende tillsynsredovisning.	Pågående samverkan i arbetet med Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket	2019-2021

Miljökvalitetsnormer		
Skriftligt och muntligt stöd & råd		
Vad	Hur	År 2019-2021
Se rubriken gemensamma aktiviteter ovan		
Tillsynsvägledning om miljökvalitetsnormer för vatten och havsmiljön	Vägledning för tillsyn och prövning med avseende på miljökvalitetsnormerna för ytvatten och havsmiljön.	2019- 2020
Samordning/samverkan		
Vad	Hur	År 2019-2021
Nationella/regionala tillsynsprojekt	Stödjande i Miljösamverkan Sveriges projekt MKN vatten i tillsyn av miljöfarlig verksamhet. Deltagande i webinarier i Miljösamverkan Sveriges projekt vatten i tillsyn	2018-2020
		2020
	Deltagande på handläggarträffar	2019-2021
Uppföljning & utvärdering		
Vad	Hur	År 2019-2021
Utvärdering av handläggarträffar och seminarier om MKN	Deltagarnas synpunkter från handläggarträffar och seminarier utvärderas i syfte att utveckla vägledningen	2019-2021

Fiske- och vattenbruk		
Skriftligt och muntligt stöd & råd		
Vad	Hur	År 2019-2021
Se rubriken gemensamma aktiviteter ovan		
Samordning/samverkan		
Vad	Hur	År 2019-2021
Vägledning/tillsynsvägledning för vattenbruket	Vägledningen för vattenbruket utvecklas och läggs tillgänglig på webben.	2019-2021

Vattenskyddsområde		
Skriftligt och muntligt stöd och råd		
Vad	Hur	År 2019-2021
Se rubriken gemensamma aktiviteter ovan		
Samordning/samverkan		
Vad	Hur	År 2019-2021
Handläggarträffar	Allmänna för länsstyrelsernas handläggare	Årligen
	Havs- och vattenmyndigheten medverkar i Länsstyrelsernas TVL-dagar riktade till kommunerna	Löpande
Vägledning	Ny vägledning för inrättande och förvaltning av vattenskyddsområden	2018-2020
Publicering av vägledningen "Åtgärder för att begränsa nitratoåverkan från jordbruket på grundvattentäkter"		2019
Havs- och vattenmyndigheten deltar i det nyinrättade dricksvattenrådet		Löpande
Uppföljning & utvärdering		
Vad	Hur	År 2019-2021
Utvärdering av handläggarträffar och seminarier	Deltagarnas synpunkter från handläggarträffar och seminarierna utvärderas i syfte att utveckla vägledningen	2019-2021

Grundvatten		
Skriftligt och muntligt stöd & råd		
Vad	Hur	År 2019-2021
Se rubriken gemensamma aktiviteter ovan		
Tillsynsvägledning för grundvatten	Se över Informationen på webben om grundvatten	2019-2021
Samordning/samverkan		
Vad	Hur	År 2019-2021
Havs- och vattenmyndigheten deltar i det nyinrättade dricksvattenrådet		Löpande

Enskilda avlopp		
Skriftligt och muntligt stöd & råd		
Vad	Hur	År 2019-2021
Se rubriken gemensamma aktiviteter ovan		
Nyhetsbrev om små avlopp	Prenumererbara nyhetsbrev med bl.a. kommenterade domar och FAQ läggs kontinuerligt ut på webben.	2019-2021
Vägledning för prövning	Ny vägledning för prövning har publicerats i oktober 2019. Spridning av vägledningen via regionala träffar under hösten 2019 och våren 2020.	2019- 2020
Handläggart träffar	Arrangeras årligen för länsstyrelsernas handläggare. Vi medverkar, i den utsträckning som vi har möjlighet till, även vid träffar för kommunerna som länsstyrelserna anordnar, se ovan för 2019-2020.	2019-2021 för 2020 under hösten
Uppdatering av Vägledning för effektiv tillsyn	Inklusive uppdatering av rättsfallssammanställning av tillsynsärenden.	2020-2021
Samordning/samverkan		
Vad	Hur	År 2019-2021
Samverkan med Naturvårdsverket	Avseende resurshushållning/kretslopp av avloppsfraktioner från små avlopp.	Löpande
Uppföljning & utvärdering		
Vad	Hur	År 2019-2021
Länsstyrelserna ska redovisa enligt regleringsbrev	Presentera anvisning för hur denna redovisning ska göras. Sammanställa och utvärdera redovisat material.	2019-2021
Utvärdering av handläggart träffar	Deltagarnas synpunkter från handläggart träffar utvärderas i syfte att utveckla vägledningen.	2019-2021

Vattenverksamhet		
Skriftligt och muntligt stöd & råd		
Vad	Hur	År 2019-2021
Se rubriken gemensamma aktiviteter ovan		
Tillämpning av 2:10 restvattenlagen	Läggs ut på webben	2019
Kunskapssammanställning kring miljöeffekter vid vattenuttag	Rapport som läggs ut på webben	2019-2020
Handbok för upp- och nedströmsanordningar.	Handbok läggs tillgänglig på webben och utbildning kommer att genomföras.	2020
Handbok om vattenverksamhet uppdateras	Läggs ut på webben	2020-2021
Handläggartäff avseende vattenverksamhet	Handläggartäff för länsstyrelserna anordnas årligen	2020-2021
Vägledande domar och beslut som är relevanta för tillsynsarbetet	Läggs ut på webben	2019-2021
Lektidsportalen	Digitalt verktyg för att bedöma minst känsliga perioder för åtgärder i vatten	Dec 2020
Samordning/samverkan		
Vad	Hur	År 2019-2021
Samverkan med Naturvårdsverket,	Markavvattning	Löpande
Samverkan med Svenska Kraftnät	Dammsäkerhet tillsyn och egenkontroll av dammar	
Samverkan med Länsstyrelsen i handläggartäff om vattenkraft och dammar	Vägledning kring tillsyn av vattenkraftverk och dammar med anledning ny lagstiftning om omprövning av vattenkraften	Våren 2020
Uppföljning & utvärdering		
Vad	Hur	År 2019-2021
Länsstyrelsernas redovisning av tillsynen enligt regleringsbrev	Sammanställning och analys av hur extraanslagna medel för bl.a. tillsyn nyttjats	2019-framåt
Delta i utvecklingen av länsstyrelsernas handläggarssystem för vattenverksamheter i syfte att underlätta uppföljning	Viss medfinansiering och viss personell medverkan	Även 2019

Dumpning		
Skriftligt och muntligt stöd och råd		
Vad	Hur	År 2019-2021
Se rubriken gemensamma aktiviteter ovan		
Vägledande domar och beslut som är relevanta för tillsynsarbetet	Läggs ut på webben	2019-2021
Samordning/samverkan		
Vad	Hur	År 2019-2021
Se vattenverksamheter, handläggarrträffar	Handläggarrträff för länsstyrelserna med flera	2019-2021
Uppföljning & utvärdering		
Vad	Hur	År 2019-2021
Uppföljning och utvärdering av tillsyn	Vi sammanställer uppgifter om antalet beslutade dumpningsdispenser och tillsynsinsatser från föregående år och utvärderar resultatet. Använder även informationen för internationell rapportering	2019-2021